

Vergaderjaar 2011–2012

22 112

Nieuwe Commissievoorstellen en initiatieven van de lidstaten van de Europese Unie

Nr. 1356

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN, LANDBOUW EN INNOVATIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 27 januari 2012

Inleiding

De Europese Commissie publiceerde op 15 december 2011 het groenboek «De toekomst verlichten, de verspreiding van innovatieve verlichtingstechnologie versnellen» (COM(2011) 889 definitief). Het groenboek betreft een consultatie en nodigt belanghebbenden uit op een twaalfal vragenreactie te geven. Op basis van de resultaten van de consultatieronde zal de Commissie de afweging maken of ze in de toekomst nieuwe maatregelen zal treffen.

Nederland maakt graag gebruik van de mogelijkheid om te reageren op het groenboek. Deze conceptreactie bevat uitsluitend de reactie van Nederland op het groenboek en behelst geen definitief standpunt ten aanzien van eventuele voorstellen voor nieuwe EU-regelgeving. Na een korte samenvatting van de belangrijkste punten volgt de Nederlandse reactie.

Weergave van de conceptreactie

Als gevolg van regelgeving in het kader van de Ecodesign-richtlijn mogen gloeilampen vanaf 1 september 2012 niet meer op de Europese markt worden gebracht¹. De toepassing van meer energiezuinige verlichting moet de norm worden en draagt daarmee bij aan de Europese doelstelling van 20 procent energie-efficiëntie in 2020. Een nieuwe, innovatieve vorm van energiezuinige verlichting is Solid State Lighting (hierna: SSL). Voorbeelden zijn LED en OLED. SSL maakt gebruik van halfgeleiders in plaats van gloeidraden of gas. De technologie wordt momenteel toegepast in bijvoorbeeld televisies.

SSL is onderdeel van «fotonica», een sleuteltechnologie². Dat betekent dat

¹ Verordening (EG), nr. 244/2009.

² http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/ict/files/kets/hlg_report_final_en.pdf.

de technologie wordt gezien als een basistechnologie, van waaruit de Europese industrie andere innovatieve producten kan ontwikkelen. De Europese verlichtingsindustrie speelt op het terrein van SSL en nieuwe innovatieve verlichtingsprincipes een krachtige mondiale rol. In het groenboek beschrijft de Commissie dat de Europese verlichtingsindustrie onder zware druk staat. Er is sprake van steeds verder toenemende concurrentie vanuit met name Azië.

De Commissie verwacht dat SSL fors kan bijdragen aan de Europese energie-efficiëntie doelstelling, alsmede een bijdrage kan leveren aan de concurrerende Europese verlichtingsindustrie en werkgelegenheid. De Commissie ziet echter nog een aantal knelpunten die grootschalige toepassing in de weg staan. Zo is de technologie duur en evolueert ze snel, hebben gebruikers nog beperkt vertrouwen in het gebruik ervan en is er een gebrek aan gemeenschappelijke normen om de kwaliteit te waarborgen. Het waarborgen van de levensduur van SSL-verlichting is van belang om het energie- en materiaalgebruik in productie en vervangingsfase te minimaliseren.

Middels onderhavige consultatie vraagt de Commissie aan belanghebbenden of op Europees niveau – naast alle bestaande beleidsinstrumenten – nieuwe of aanvullende maatregelen nodig zijn.

De Europese Unie kent al een beleidskader dat regelmatig wordt herzien om energie-efficiënte technologieën en producten te stimuleren. Zo maakt de richtlijn Ecodesign¹ het mogelijk eisen te stellen aan het energieverbruik en andere milieuaspecten van energiegerelateerde producten, worden consumenten door middel van de richtlijn Energie-etikettering² en het Europese Eco-label³ geïnformeerd over het energierendement en de milieuvriendelijkheid van producten en zien de richtlijnen inzake laagspanning⁴, algemene productveiligheid⁵ en beperking van het gebruik van gevaarlijke stoffen⁶ toe op het voorkomen van storingen aan de elektriciteitsnetten en de veiligheid van (verlichtings)producten.

De Commissie overweegt bovenop het bestaande beleidskader verschillende maatregelen om de verspreiding van SSL in Europa te versnellen en de concurrentiekracht van de Europese verlichtingsindustrie te versterken:

- Prestatie- en veiligheidsvoorschriften en de ontwikkeling van normen ter verbetering van de kwaliteit van SSL.
- Voorbeeldrol overheden bij uitrol SSL in steden en renovatie van openbare gebouwen.
- Stimuleren van innovatieve contractmodellen voor energiediensten.
- SSL proefprojecten.
- Financiering van onderzoeksprojecten verlichtingsbronnen en -systemen en materialen in de laatste jaren van KP7.
- Het opzetten van een Publiek-Privaat-Partnerschap in fotonica in Horizon 2020 en verdere acties in het kader van het beleid ten aanzien van sleuteltechnologieën.
- Bewustmakingscampagnes voor consumenten.

Nederlandse standpunt

Nederland heeft met belangstelling kennisgenomen van het groenboek. Nederland vindt energie-efficiëntie van groot belang om daarmee kosteneffectief bij te dragen aan het halen van de Europees verplichte doelen voor CO₂-reductie en hernieuwbare energie in 2020. Ten aanzien van de in te zetten technologieën en innovaties is Nederland neutraal. De markt is aan zet om de meest efficiënte technologie te kiezen tegen zo laag mogelijke kosten.

¹ Richtlijn 2009/125/EG.

² Richtlijn 2010/30/EG.

³ Verordening (EG), nr. 66/2010.

⁴ Richtlijn 2006/95/EG.

⁵ Richtlijn 2001/95/EG.

⁶ Richtlijn 2011/65/EG.

Nederland is groot voorstander van het huidige Europese beleidskader dat energie-efficiënte producten en technologieën stimuleert. Het kader wordt onder andere gevormd door de richtlijnen Ecodesign en Energie-etikettering. Bij het stellen van energie-efficiëntie eisen en het informeren van consumenten over de efficiëntie van producten heeft Europees handelen grote meerwaarde. Vanwege de geïntegreerde Europese markt is het niet efficiënt maatregelen per lidstaat vast te stellen. Nederland blijft, conform de motie van de leden Jansen en van Veldhoven¹, inzetten op versnelde implementatie van Ecodesign-verordeningen en andere Europese regelgeving voor efficiëntere apparaten en voertuigen.

Het groenboek brengt hoofdzakelijk de voordelen van toenemende energie-efficiëntie in de gebruiksfase van SSL voor het daglicht. Nederland vraagt de Commissie ook te kijken naar het energie- en materiaalgebruik tijdens productie en het energieverbruik tijdens vervanging en de verwerking van het afval. Vanuit het beperken van de impact op het milieu is het van belang dat producten zo lang mogelijk mee gaan. Bij de productie van LED worden arsenicum en andere schaarse grondstoffen gebruikt. SSL zal dan ook gescheiden moeten worden ingezameld om zoveel mogelijk van de gebruikte materialen te kunnen terugwinnen. In dat kader is het goed dat in de laatste twee jaren van het KP 7 bijzondere aandacht gaat naar het onderzoek van vraagstukken in verband met de vervanging en verwerking van organische verlichting.

Volgens Nederland dienen normen ter verbetering van de veiligheid, kwaliteit en de prestatie van producten, vanwege het grensoverschrijdende karakter, op Europees niveau te worden vastgesteld. Zoals de Commissie aangeeft, zijn daarvoor al diverse instrumenten die daarop toezien. Deze instrumenten worden regelmatig herzien. Nederland is van mening dat dit bestaande beleidskader afdoende is om de veiligheid, kwaliteit en de prestatie van SSL-verlichting te waarborgen. Op dit moment worden er echter nog onvoldoende eisen aan SSL gesteld op het gebied van kwaliteit van de producten en risico's voor de elektriciteitsnetten. Nederland vraagt de Commissie deze eisen zo spoedig mogelijk vast te stellen.

Nederland steunt de plannen van de Commissie om energiediensten² te stimuleren. Daartoe heeft de Commissie al een voorstel gedaan in de conceptrichtlijn Energie-efficiëntie en energiediensten³. In deze conceptrichtlijn worden voorstellen gedaan om de markt voor energiediensten verder te ontwikkelen. Zo dienen lidstaten modelcontracten en certificatieregelingen op te stellen en financiële en regelgevende belemmeringen weg te nemen. Ter voorkoming van versnipperde regelgeving is Nederland van mening dat de conceptrichtlijn het juiste kader is om innovatieve contractmodellen voor energiediensten, waaronder SSL, te bevorderen.

Voorts ondersteunt Nederland het principe dat overheden een voorbeeldrol dienen te vervullen bij energie-efficiëntie. Hier wordt al nationaal invulling aan gegeven middels de «Duurzame Verlichtingstafel», voortkomend uit de Taskforce verlichting, een samenwerkingsverband van overheden en bedrijfsleven en in de Energieambitie Rijkshuisvesting 2020, waarmee stappen worden gezet richting een energieneutrale bedrijfsvoering. Daarnaast kent Nederland het programma duurzaam inkopen. In de programma's worden brede criteria gesteld. Nederland is geen voorstander van specifiek beleid gericht op het bevorderen of verplicht inkopen van specifieke technologieën zoals SSL omdat dit de doelmatigheid van overheidsaanbestedingen beperkt en de administratieve lasten vergroot. Dit kan tevens beperkend zijn voor innovatie. Wel vindt

¹ Kamerstukken II 2010/11, 32 626, nr. 7.

² Dit zijn diensten aangeboden door bedrijven die gericht zijn op het verbeteren van de energie-efficiëntie van energieverbruikers. Partijen sluiten contracten af voor levering van de dienst en of onderhoud. Energieverbruikers profiteren direct van de maatregelen, zonder dat ze te maken hebben met hoge investeringskosten.

³ COM(2011) 370 definitief.

Nederland dat de bijdrage aan energie-efficiëntie van het vrijwillige Europese programma voor duurzame overheidsinkopen (GPP) nog verder kan verbeteren door inkoopcriteria in samenwerking met de koplopende industrie te ontwikkelen.

Nederland is, net als de Commissie, van mening dat het vergroten van de bewustwording van Europese gebruikers inzake energie-efficiëntie belangrijk is. Het informeren van gebruikers ten aanzien van de mogelijkheden voor energiebesparing en de baten daarvan kan een bijdrage leveren aan een meer economisch-rationele besluitvorming over het nemen van energie-efficiënte maatregelen. Daarbij is Nederland voorstander van een meer generieke aanpak, niet gericht op één specifieke technologie.

In het groenboek noemt de Commissie het belang van SSL voor de Europese industrie. Ook in Nederland draagt deze industrie bij aan economische ontwikkeling, innovatie en werkgelegenheid. Nederland hecht eraan dat in Horizon 2020, het nieuwe kaderprogramma voor onderzoek en innovatie, een integraal beleid in het kader van de sleuteltechnologieën, waaronder SSL als onderdeel van fotonica, wordt ontwikkeld. Horizon 2020 kan op deze wijze bijdragen aan het waarborgen van een coherente en integrale aanpak. Nederland is van mening dat aan EU-financiering van technologie en innovatie in Horizon 2020 geen verplichting aan de industrie om in Europa te investeren mag worden gemaakt.

Samenvattend is energie-efficiëntie voor Nederland een belangrijk instrument om kosteneffectief CO₂ te reduceren en bij te dragen aan het realiseren van de Europese doelen ten aanzien van CO₂-reductie, duurzame energie en energie-efficiëntie. Het is aan de markt om de meest efficiënte technologie te kiezen, tegen zo laag mogelijke kosten. Nederland is groot voorstander van Europese instrumenten die meerwaarde hebben ten opzichte van nationaal handelen, zoals de richtlijn Ecodesign. Ook steunt Nederland het nieuwe Europese Kaderprogramma «Horizon 2020». Integraal en coherent beleid voor SSL op het gebied van innovatie dient ontwikkeld te worden binnen dit kader. Nederland ziet geen meerwaarde om bovenop het huidige Europese beleidskader, dat regelmatig wordt herzien, aanvullende instrumenten in te zetten die zich specifiek richten op de versnelling van de verspreiding van innovatieve verlichtingstechnologie.

De minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie,
M. J. M. Verhagen